

Warszawa, 22-04-2026 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Stanisław Trociuk

II.518.4.2026.MA

Pan
Arkadiusz Myrcha
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Sprawiedliwości
ePUAP

dot. DL-I.40.34.2026

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na pismo z dnia 13 kwietnia 2026 r., przedstawiam następujące uwagi do projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniającego rozporządzenie w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej - Funduszu Sprawiedliwości, zwanym dalej „Funduszem”, wpisanego do wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów pod pozycją (B948)¹.

¹ <https://legislacja.gov.pl/projekt/12409150/katalog/13197064#13197064> (dostęp: 17.04.2026 r.).

Na wstępie pragnę zauważyć, że projekt w dużej mierze odpowiada na podnoszony w raportach NIK², ale także w wystąpieniach Rzecznika Praw Obywatelskich³ problem braku zapewnienia transparentności w dysponowaniu środkami Funduszu, zarówno na etapie ogłaszania naboru, dokonywania ocen wniosków czy kontroli i egzekwowania warunków zawartej z Funduszem umowy. Problem dotyka także kwestii usprawnienia procesów sporządzania Programów Funduszu, kontraktowania, rozliczania oraz obiegu środków finansowych. Niewątpliwie, kompleksowe uregulowanie tych kwestii jawi się jako kluczowe w świetle wniosków pokontrolnych NIK, ale również wynikłych w ostatnim czasie problemów z ciągłością udzielanej pomocy, co znajduje także żywe zainteresowanie w treści kierowanych do Biura Rzecznika wniosków.

Z pewnością zasługuje na pozytywną ocenę wydzielenie trzech programów Funduszu (**§ 2**), tj. Programu Pomocy Osobom Pokrzywdzonym, Programu Przeciwdziałania Przyczynom Przystępczości oraz Programu Pomocy Postpenitencjarnej, co wyraźnie koresponduje z ustawowymi celami Funduszu, a przy tym pozwala na transparentne rozdzielanie zadań na każdy z tych celów. Dłuższy termin realizacji programu, koresponduje z wydłużeniem do 3 lat realizacji zadań w Programie. Należy to ocenić pozytywnie, gdyż od dawna podmioty społeczne zgłaszały niefunkcjonalność realizacji zadań w okresach rocznych, brak ciągłości udzielanej pomocy i stabilności podmiotu realizującego zadanie, któremu towarzyszy znaczne obciążenie organizacyjne. Jednocześnie zapewnia się, że wpływ środków na realizację zadań będzie miał miejsce w transzach, nie rzadziej niż raz w roku budżetowym, co zapewnia elastyczność finansowania i bieżącą kontrolę realizacji zadania. Tożsame wnioski należy wyprowadzić wobec Dysponenta Funduszu i dotychczasowego modelu rocznych programów, które nie pozwalały skrupulatnie zaplanować większych projektów, przedkładając wszystkie wysiłki personelu Funduszu na aktualizowanie sytuacji w zakresie celów Funduszu, nawet jeśli, po rocznej realizacji Programu, nie uległa ona znaczącej modyfikacji. Dostrzegając jednak, że okres realizacji zadania jest wydłużony, uzasadnione jest zapewnienie możliwości dokonania zmian w każdym Programie, co wzorem dotychczasowych rozwiązań, podtrzymuje również projektowana treść rozporządzenia.

Z satysfakcją należy odnotować, że ulega uszczegółowieniu zestaw informacji (**§ 2 ust. 2**), które ma realizować każdy z programów, gdyż oprócz wydzielenia zadań realizowanych, znajduje się także informacja o zadaniach planowanych. Obok

² https://www.nik.gov.pl/kontrole/wyniki-kontroli-nik/pobierz,kpb~p_24_031_202407081245471720435547~01,typ,k.pdf (dostęp: 17.04.2026 r.).

³ <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-fundusz-sprawiedliwosci-rozporzadzenie-zmiany-ms> (dostęp: 17.04.2026 r.).

dotychczasowego obowiązku zamieszczenia warunków realizacji zadań, Program ma też określać warunki zlecenia tych zadań. Najistotniejsze wydaje się jednak, że Program dotychczas zawierał jedynie wysokości środków przeznaczonych na realizację całego Programu (globalnie), podczas gdy projekt zakłada konieczność wskazania wysokości środków przeznaczonych na realizację zadań (i środków na ich kontynuację) w ramach każdego z trzech Programów.

Projektodawca wychodzi naprzeciw oczekiwaniom zgłaszanym przez beneficjentów Funduszu (**§ 6**), także w zakresie transparentności warunków, jakie stawia się wnioskodawcom od momentu ogłoszenia naboru aż do momentu rozliczenia tych środków. Celem usprawnienia tego procesu, ale także lojalności Dysponenta wobec podmiotów wnioskujących o przyznanie środków, ogłoszenie ma zawierać wymagania dla wnioskodawców i sposób składania wniosków, wymagane załączniki oraz zasady wyboru wniosków (z zastrzeżeniem, że Dysponent może określić, że decyduje kolejność ich wpływu). Dotychczasowy brak tych informacji sprzyjał nadużyciom na etapie kontroli spełnienia przez wnioskodawców warunków formalnych wniosku, decyzji w przedmiocie przyznawania środków i następnie kryteriów kontroli ich wydatkowania.

Tożsame doprecyzowanie dotyczy wniosku o przyznanie środków (**§ 8**), które w sytuacji jednostek należących do sektora finansów publicznych, ma zawierać nazwę i informację o statusie prawnym wnioskodawcy, szczegółowy kosztorys zadania, uwzględniający także koszty z innych źródeł, w tym pieniężnego współfinansowania lub wkładu własnego w formie niepieniężnej, z wydzieleniem bezpośrednich kosztów zadania i kosztów administracyjnych. Zauważyć wypada, że dotychczas kosztorys wykonania zadania, uwzględniał wprawdzie koszty administracyjne, ale bez konieczności wyraźnego wydzielenia ich zakresu czy wkładów własnych wnioskodawcy, co prowadziło do licznych nadużyć w wydatkowaniu środków Funduszu, o czym świadczy ostatni raport NIK.

Z aprobatą należy także odnieść się do § 17a rozporządzenia. Możliwość opracowania przez Dysponenta zestawienia standardu i cen rynkowych najczęściej finansowanych kosztów Funduszu, w tym maksymalnej ceny rynkowej danej kategorii, jest wymogiem zapobiegającym ewentualnym nadużyciom, w tym przeszacowywania kosztów przez beneficjentów Funduszu, co w świetle ostatniego raportu NIK stało się procederem wykorzystywanym w sposób kryminogenny. Można się zatem zgodzić z Projektodawcą, że rozwiązanie to ma na celu ustandaryzowanie stosowanych stawek oraz zapewnienie realizacji zadań publicznych w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów.

W projekcie doszło również do usystematyzowania kwestii dotyczących treści umowy zawieranej przez Dysponenta z podmiotami, na których rzecz zostały przyznane dotacje, a także dokumentów zawierających rozliczenia środków otrzymanych na realizację powierzonego zadania poprzez zakreślenie informacji danych osobowych osób, którym udzielono pomocy, czy wydłużenia obowiązków sprawozdawczych podmiotu, któremu przyznano środki z Funduszu Sprawiedliwości do okresu 5 lat od dnia zakończenia obowiązywania umowy. Należy się zgodzić z Projektodawcą, że ustanowiony w nowym **§ 30a** katalog elementów umowy jest katalogiem otwartym i określa podstawowe kwestie, które powinny zostać uregulowane w umowie, ma na celu ustalenie określonego standardu zawieranych umów oraz zapewnienie prawidłowego wydatkowania środków Funduszu. Wyłącznie z perspektywy celu zapewnienia ciągłości realizacji zadań publicznych ze środków Funduszu, należy ocenić wprowadzenie w projekcie możliwości przyznania dotacji podmiotowi, który otrzymał następną w kolejności liczbę punktów, w sytuacji, gdy podmiot, któremu przyznano dotację, mimo pisemnego wezwania do zawarcia umowy, odmówił jej podpisania. Z pewnością jest to rozwiązanie usprawniające procedurę przyznania dotacji, zważywszy, że w odróżnieniu od obowiązujących regulacji, odchodzi się w ten sposób od konieczności przeprowadzenia kolejnego postępowania konkursowego, wydłużającego realizację zadań o kilka miesięcy. Przedkładane dokumenty zawierające rozliczenia środków otrzymanych na realizację powierzonego zadania mają zawierać w szczególności również dane osobowe osób, którym udzielono pomocy, tj. osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz osób im najbliższych, osób pozbawionych wolności, zwalnianych z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz osób im najbliższych. Zasadnie projekt przewiduje wydłużenie terminu przedłożenia pełnej dokumentacji dotyczącej wykonywanej umowy oraz okresu, w którym Dysponent będzie uprawniony do przeprowadzenia kontroli realizacji powierzonych zadań finansowanych ze środków Funduszu, co maksymalnie będzie dotyczyć 5 lat od dnia zakończenia obowiązywania umowy. Jest to istotne zważywszy pod kątem wprowadzenia możliwości realizacji zadań w okresie do 3 lat budżetowych. Z powyższym, wydłużonym terminem realizacji zadania i co najmniej rocznymi transzami środków koresponduje obowiązek Dysponenta do kontroli realizacji powierzonych zadań finansowanych ze środków Funduszu, w każdym czasie wykonywania umowy, począwszy od jej zawarcia, oraz w ciągu 5 lat od dnia zakończenia obowiązywania umowy.

Z perspektywy respektowania praw człowieka i obywatela, jako pozytywne należy ocenić wprowadzenie w projekcie ujednoliczonego sposobu udzielania pomocy w formie bonów, a także rozszerzenie roli osób pierwszego kontaktu, które będą pełniły funkcję

asystenta osoby pokrzywdzonej przestępstwem, świadka oraz osób im najbliższych w celu kompleksowego wsparcia osobom uprawnionym w zakresie organizacji niezbędnej pomocy. Pomoc asystenta ofiary przestępstwa jest jednym z najważniejszych rodzajów wsparcia, jakiego można udzielić osobie pokrzywdzonej przestępstwem, nakierowanego zarówno na potrzeby emocjonalne, jak i praktyczne osoby skrzywdzonej. W świetle projektowanego brzmienia **§ 37a**, pomoc ta obejmuje w szczególności wsparcie osób pokrzywdzonych przestępstwem, świadków oraz osób im najbliższych w ustaleniu zakresu pomocy i planu działań niezbędnych do poprawienia ich sytuacji oraz pomoc w realizacji tego planu.

Z akceptacją należy także odnieść się do uszczegółowienia treści wniosku o udzielenie pomocy przez osobę pokrzywdzoną przestępstwem, świadka, osobę im najbliższą oraz przez organ postępowania karnego (**§ 38 ust. 1a-2 i § 40a**). Tu zaś szczególnie kluczowa może się okazać informacja o dotychczas udzielonej pomocy, gdyż do tej pory, jak podkreślały to również raporty NIK, dochodziło do dublowania pomocy finansowanej z Funduszu z innymi źródłami pomocy publicznej oraz prywatnej. W tych sytuacjach beneficjent otrzymywał wsparcie na ten sam cel z kilku źródeł jednocześnie, co naruszało zasady celowości i oszczędności. Dysponent dotychczas nie sprawdzał wystarczająco, czy organizacje ubiegające się o środki nie otrzymały już wsparcia na te same działania z budżetu państwa, samorządów czy fundacji prywatnych. Warto tu również zauważyć, że niekiedy środki Funduszu były wydatkowane na zadania, które powinny być finansowane z innych źródeł, co prowadziło do nieefektywnego gospodarowania finansami. Nowa treść wniosku beneficjenta, obejmująca informację o udzielonej pomocy czy wzór informacji podmiotu, o którym mowa w art. 43 § 8 pkt 1 i 1a k.k.w. o udzieleniu pomocy osobie uprawnionej z własnej inicjatywy, ma temu zjawisku przeciwdziałać.

Tak samo, za pozytywne należy przyjąć zmiany w **§ 43 pkt 6**, proponujące rozbudowanie form działań jednostek sektora finansów publicznych związanych z ochroną interesów osób pokrzywdzonych przestępstwem i świadków poprzez dodanie działalności polegającej na zlecaniu organizacji szkoleń w zakresie praw, sytuacji oraz potrzeb osób pokrzywdzonych przestępstwem, świadków i osób im najbliższych, zapobieganiu przestępczości oraz pomocy postpenitencjarnej.

W projekcie, w sposób celowy usystematyzowano kwestie dotyczące wydatkowania kosztów administracyjnych oraz kosztów obsługi Funduszu wraz z wymienieniem możliwych do poniesienia w ich ramach wydatków. Zapewni to większą kontrolę nad wydatkami, transparentność w procesie dokonywanej kontroli i ostatecznie ponoszenie

ich zgodnie z celami Funduszu. Projekt przewiduje bowiem, że wysokość kosztów administracyjnych nie może przekroczyć 25 % przyznanych środków i obejmuje enumeratywnie określone w **§ 43b ust. 4** koszty. Zwiększona została także wysokość możliwych do poniesienia kosztów obsługi Funduszu, z dotychczasowych 4 % na maksymalnie 5 % planowanych kosztów. Niemniej projekt określa, co może składać się na koszty obsługi Funduszu (**§ 47a ust. 2**).

Wymaga dostrzeżenia wprowadzenie **nowego Działu VIA**, który dotyczy warunków wyznaczenia eksperta do udziału w wykonywaniu zadań związanych z ofertą lub oceną wniosków w ramach otwartego konkursu ofert lub naboru wniosków. Słusznie przewiduje się w tym zakresie istnienie jawnego wykazu ekspertów, do którego wpis jest obwarowany spełnieniem warunków określonych w **§ 52b ust. 4**: korzystania z pełni praw publicznych, posiadania pełnej zdolności do czynności prawnych, braku skazania prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe oraz wymagana wiedza, umiejętności, doświadczenie lub uprawnienia w określonej dziedzinie. Ekspert składa w tym zakresie szereg oświadczeń pod rygorem odpowiedzialności karnej: co do spełnienia wymogów formalnych wpisu do wykazu czy oświadczenie o braku istnienia po jego stronie okoliczności powodujących wyłączenie go z możliwości oceny ofert. Co więcej, jego bezstronność jest dalej obwarowana treścią umowy z Dysponentem, gdzie zawarty jest dodatkowo obowiązek informowania Dysponenta o znanych ekspertowi okoliczności, które mogą budzić wątpliwości co do jego bezstronności. Należy te rozwiązania przyjąć z nadzieją, że zapewnią fachowy nabór ekspertów, w sposób niezależny i rzetelny przeprowadzających ocenę wniosków i ofert napływających do Funduszu.

Przechodząc do uwag odnoszących się do konkretnych, zaproponowanych w projekcie rozwiązań, wskazać należy, że niektóre rozwiązania wymagają doprecyzowania, podczas gdy analiza innych regulacji prowadzi do wniosku o ich niefunkcjonalności.

1. Uwagi do projektowanego § 12 rozporządzenia:

Projekt zawiera w **§ 12** dotyczącym treści ogłoszenia o konkursie ofert dla jednostek nienależących do sektora finansów publicznych dwie istotne zmiany, zarówno dotyczące części obligatoryjnej ogłoszenia (**ust. 2 pkt 3a i 9a**), jak i części fakultatywnej (**ust. 3 pkt 5 i 6**), które różnicują wymogi, jakie nakłada Fundusz na jednostki budżetowe, a jakie dotyczą podmiotów spoza sektora publicznego. Mianowicie, w każdym ogłoszeniu o konkursie skierowanym do jednostek nienależących do sektora

finansów publicznych ma być określona przez Dysponenta **maksymalna wysokość i sposób rozliczenia kosztów administracyjnych oraz poziom i rodzaj wkładu własnego podmiotu w formie niepieniężnej, jeżeli wniesienie tego wkładu jest warunkiem otrzymania dotacji. Natomiast fakultatywnie ogłoszenie konkursu ofert może przewidywać minimalne wskaźniki realizacji zadania i wymogi w zakresie sposobu uzasadniania kosztów realizacji zadania.** Nie można przekreślać takiego wymogu, który pozwala przeciwdziałać nadużyciom, o których stanowi ostatni raport NIK, jak również w sposób transparentny egzekwować w momencie wpływu wniosku: poziom, rodzaj wkładu i wysokość planowanych kosztów administracyjnych, co zwłaszcza wydaje się konieczne przy realizacji dużych przedsięwzięć. Można jednak spodziewać się, że przy takich ogłoszeniach wiele drobnych jednostek spoza sektora publicznego, choćby nawet dysponujących ogromnym doświadczeniem i zaufaniem beneficjentów, ale nieposiadających odpowiednich wkładów własnych, będzie z tychże konkursów wykluczona na wczesnym etapie. Z pewnością również często będzie to też dotyczyć nowo powstałych organizacji pozarządowych i innych jednostek organizacyjnych. **Trzeba przy tym pamiętać, że zgodnie z rozporządzeniem, każdy z celów Funduszu może być realizowany równoległe przez zarówno jednostki budżetowe, jak i te niefinansowane z budżetu państwa, a różnicowanie tych podmiotów pod względem zakresu odpowiedzialności za rezultaty, może budzić duże wątpliwości.** Na przykładzie środków, których beneficjentami jest Służba Więzienna czy kuratorzy sądowi oraz organizacje pozarządowe, tylko te ostatnie podmioty będą mogły mieć w konkursie wyraźnie określone wskaźniki efektywności udzielanej pomocy postpenitencjarnej czy maksymalną wysokość kosztów administracyjnych. W ogłoszeniach skierowanych do jednostek budżetowych (§ 6) widnieć mają jedynie „wymagania dla podmiotów wnioskujących o przyznanie środków na realizację zadania, biorąc pod uwagę zgodność tych zadań z celami Funduszu i zakresem naboru” bez wyraźnego doprecyzowania ich treści, jak ma to miejsce z kolei w § 12 ust. 2 i 3. Sam fakt określenia przez jednostkę budżetową we wniosku (§ 8 ust. 1 pkt 5) kosztorysu zadania, uwzględniającego koszty planowane do poniesienia ze środków Funduszu oraz innych źródeł, w tym poziom pieniężnego współfinansowania zadania lub poziom wkładu własnego w formie niepieniężnej, w podziale na bezpośrednie koszty zadania oraz koszty administracyjne, nie wprowadza żadnej konkurencyjności ani z góry określonych wysokości i rodzaju wkładu czy zakresu kosztów administracyjnych. Jedynie sprawozdawczo określa to wnioskodawca, nie będąc związany żadnymi kategoriami. **Można zatem stwierdzić, że Dysponent nie oczekuje od jednostek należących do sektora finansów publicznych żadnych wskaźników efektywności, co narusza zasady równości podmiotów realizujących**

te same zadania publiczne, opisane w poszczególnych Programach Funduszu. Takie różnicowanie może naruszać konstytucyjną zasadę równości (art. 32 Konstytucji RP) oraz zasadę proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP), gdyż projektowana treść rozporządzenia przyznaje podmiotom spoza sektora publicznego wprawdzie równoległą i komplementarną rolę w realizacji celów Funduszu, ale jednocześnie stwarzając znacznie bardziej sformalizowane warunki konkursu, które nie powinny jednostronnie obciążać odpowiedzialnością za rezultaty jedynie tej grupy wnioskodawców. Rodzi to obawy, czy w ten sposób nie dojdzie do marginalizacji pomocy świadczonej przez podmioty prywatne, które dotychczas budowały sieć realnego wsparcia dla osób pokrzywdzonych, skazanym i ich rodzin, coraz intensywniej także podejmując działania ukierunkowane na przeciwdziałanie przestępczości. Organizacje w ten sposób wypełniają istotną lukę systemową, realizując zadania, którym państwo nie było w stanie efektywnie sprostać. Organizacje pozarządowe, na zasadzie decentralizacji znajdują się najbliżej potrzeb lokalnych i oczekiwań samych beneficjentów, sprawując niejako funkcję kontrolną i gwarancyjną, stanowiąc też element zewnętrznej weryfikacji jakości pomocy świadczonej przez podmioty publiczne. Podmioty spoza sektora publicznego reprezentują perspektywę beneficjentów i sygnalizują problemy systemowe, efektywnie podejmując mniej sformalizowaną działalność interwencyjną, wedle bieżących potrzeb beneficjentów. Chociaż można odczytać *ratio legis* zmian ukierunkowanych na przeciwdziałanie wszelkim nadużyciom podmiotów spoza sektora finansów publicznych, jakich dostarcza ostatni raport NIK, niemniej nie zmienia to potrzeby uwzględnienia konkurencyjności tychże organizacji z podmiotami sektora finansów publicznych. Zaproponowane rozwiązanie może bowiem stworzyć wrażenie faworyzowania jednej z grup wnioskodawców, dokonując paraliżu w przekazywaniu środków drugiej kategorii wnioskodawców. Trzeba też pamiętać, że oczekiwania długofalowych rezultatów, nie zawsze stoi w zgodzie z charakterem świadczonej pomocy (jedenorazowej, interwencyjnej).

2. Uwagi do projektowanego § 14 rozporządzenia:

Zastrzeżenia należy także zgłosić wobec **§ 14 ust. 1 pkt 2a i 6a oraz ust. 5 i 5a** projektowanego rozporządzenia. Należy bowiem dostrzec pewną rozbieżność między treścią wymogów o ogłoszeniu konkursu ofert (**§ 12 ust. pkt 9a**), a wymogami względem treści oferty (**§ 14 ust. 1 pkt 6a**) sprowadzającej się nie tylko do określenia informacji o poziomie i rodzaju wniesionego wkładu własnego w formie niepieniężnej, ale również **wartości tego wkładu**. Jeszcze poważniejszym przeoczeniem jest fakt, że treść oferty obligatoryjnie przewiduje wskazanie założonych wskaźników realizacji

zadania, **w tym wskaźników produktów i wskaźników rezultatów (§ 14 ust. 1 pkt 2a)**. Brak w tym wymogu dodatkowego zastrzeżenia, że aktualizuje się ten obowiązek dopiero, jeżeli oferta zawiera fakultatywny składnik, opisany w § 12 ust. 3 pkt 5, co wymagałoby doprecyzowania w komentowanym § 14 ust. 1 pkt 2a *in fine*. Należy w tym miejscu też podkreślić, że treść ogłoszenia nie wymaga dodatkowego wyszczególnienia w ogłoszeniu wskaźników produktów i rezultatów, podczas gdy dodatkowo wymaga się tego od podmiotu składającego ofertę, wbrew treści ogłoszenia. **Wymóg wskazania tych wartości, a więc zarówno wartości wniesionego wkładu własnego, jak i każdorazowo, a więc niezależnie od treści ogłoszenia, założonych wskaźników realizacji zadania, z dodatkowym wyszczególnieniem ich kategorii w ofercie, byłby sprzeczny z samym ogłoszeniem o konkursie ofert, stanowiąc nadmiarowe wymogi oferty.**

Może też budzić zastrzeżenia, że wprowadzie jednostki należące do sektora finansów publicznych wskazują w treści wniosku kosztorys zadania (**§ 8 ust. 1 pkt 5**) znacznie bardziej rozbudowany, gdyż uwzględniający nie tylko koszty planowane, ale również koszty z innych źródeł, czy poziom pieniężnego współfinansowania, ale **brak tu precyzyjnego określenia, co wchodzi w skład kosztów planowanych, jak ma to miejsce przy jednostkach sektora prywatnego. Tożsame zatem dookreślenie na czym polegają koszty planowane powinien określać projektowany § 8 rozporządzenia wobec jednostek budżetowych.** Należy także podkreślić, że kosztorys jednostek należących do sektora finansów publicznych (**w odróżnieniu od § 14 ust. 5a**), w świetle projektowanej treści rozporządzenia nie sporządza się w podziale na poszczególne lata budżetowe jego realizacji, co stwarza niejako pozorność bieżącego monitorowania przez Dysponenta efektywności realizowanego zadania przez podmioty publiczne.

3. Uwagi do projektowanego § 18 rozporządzenia:

Na oddzielną uwagę zasługuje wprowadzenie obligatoryjnej oceny wniosków **jednostek** należących do sektora finansów publicznych przez powoływaną komisję oceny wniosków. Obecnie taka weryfikacja odbywa się tylko fakultatywnie przez zespół do weryfikacji wniosków. Nie chodzi tu tylko o zmianę nazwy tej komisji i obligatoryjność oceny przez komisję konkursową, ale fakt, że jest ona powoływana zgodnie z zasadami określonymi również dla jednostek nienależących do sektora finansów publicznych, a więc przy uwzględnieniu także udziału zewnętrznych ekspertów i spełnieniu warunków bezstronności, o których mowa w § 18-30 i 30b projektu. Jednak nadal ostateczną decyzję o przyznaniu środków podejmuje Dysponent. **Można tu tylko wskazać, że § 9**

ust. 2a powinien uwzględniać zmianę nazwy komisji i odnosić się do „wyników oceny wniosków”, a nie „wyników weryfikacji”. Wypada docenić, że umowę zawieraną z jednostką należącą do sektora finansów publicznych, obok dotychczasowego brzmienia proponuje się rozbudować o: szczegółowy opis zadania i termin wykonania zadania (który nie jest tożsamy wszakże z terminem wykorzystania środków), termin zwrotu niewykorzystanej części środków i tryb kontroli wykonania zadania. Rezygnuje się przy tym z zakreślenia Dysponentowi terminu 7 dni na publikację w BIP informacji o wynikach naboru wniosków, przewidując w to miejsce termin „niezwłoczności”.

Projektodawca zmienił w tym zakresie moment powoływania komisji konkursowej (**§ 18 ust. 1a**) z zastrzeżeniem, że dotychczas komisja była powoływana w terminie 7 dni od zamieszczenia ogłoszenia o konkursie, podczas gdy projekt przesuwając ten moment na okres późniejszy, tj. 7 dni od dnia upływu terminu składania ofert. Oznacza to zatem, że skład komisji konstytuuje się dopiero w momencie, gdy Dysponent zna już ilość wniosków i ofert, które napłynęły w ramach konkursu czy kategorie kosztów w działalności tych podmiotów, którzy zgłosili już akces w konkursie, a co może warunkować właściwy dobór ekspertów czy jednostek podległych Dysponentowi lub przez niego nadzorowanych, właściwych ze względu na zakres konkursu. Jednocześnie projektowany termin rozpoczynający bieg po upływie terminu składania ofert pozwoli również ustalić, czy między projektowanym składem komisji a wnioskodawcami i oferentami nie dochodzi do okoliczności wyłączających ich udział ze względu na przesłanki opisane w § 18 ust. 3 rozporządzenia, co w takich sytuacjach może usprawnić proces powoływania komisji. **Nadal jednak udział ekspertów w przedmiotowej komisji nie został przewidziany w sposób obligatoryjny, co pozwala, aby w składzie pozostawali wyłącznie pracownicy Ministerstwa Sprawiedliwości, jednostek podległych Dysponentowi lub przez niego nadzorowanych, właściwych ze względu na zakresu konkursu. Nie ma tym bardziej określenia stosunku liczby członków komisji związanych bezpośrednio lub pośrednio z Dysponentem do liczby członków będących zewnętrznymi ekspertami wpisanych do jawnego wykazu (§ 18 ust. 2).**

4. Uwagi do projektowanego § 35 rozporządzenia:

Zmianie ulega także zakres podejmowanych działań kontrolnych Dysponenta. Obecnie **§ 35 ust. 1** wskazuje na obowiązek przeprowadzania kontroli w liczbie nie mniejszej niż 25% zawartych umów na realizację zadań z Funduszu Sprawiedliwości realizowanych w roku kontroli, przy czym jest to treść obowiązująca od dnia 7 grudnia 2024 r. i zmieniona

przez § 1 pkt 12 lit. a rozporządzenia z dnia 13 listopada 2024 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej - Funduszu Sprawiedliwości (Dz.U. z 2024 r., poz. 1715). Budzi wątpliwości treść uzasadnienia do projektu, która wydaje się nieaktualna wobec brzmienia przepisu zaproponowanego w projekcie (s. 29). Mianowicie, uzasadnienie mówi o zasadności ograniczenia liczby przeprowadzonych kontroli do nie mniej niż 25% zawartych w danym roku budżetowym umów na realizację zadań z Funduszu, podczas gdy ten stan prawny obowiązuje już nieprzerwanie od dnia 7 grudnia 2024 r. **Projektodawca zdaje się w uzasadnieniu nie zauważać, że obecne brzmienie § 35 ust. 1 nie przewiduje minimalnej ilości umów, które podlegać będą rocznie kontroli (np. odsetka 25 %), a w to miejsce wprowadza roczny plan kontroli na dany rok kalendarzowy. Proponowane rozwiązanie jest zatem nawiązaniem do stanu prawnego obowiązującego przed 7 grudnia 2024 r., z tą tylko zmianą, że Dysponent ma wyraźnie zakreślane kryteria dla sporządzenia rocznego planu kontroli, jednakże już bez limitów minimalnych, co może w praktyce sprowadzać się do znacznego ograniczenia kontroli w skali Programów realizowanych przez Fundusz.**

5. Uwagi do projektowanego § 42 rozporządzenia:

Na szczególną uwagę zasługują również zmiany poczynione w zakresie § 42 rozporządzenia, określającego inne formy działalności podejmowanej lub powierzanej przez Dysponenta, które do tej pory były jednym ze źródeł arbitralnego transferowania środków publicznych do określonej grupy podmiotów. Ogólnikowość obowiązujących celów, nie tylko nie doprowadzała do rozwiązywania problemów, ale była wręcz czynnikiem kryminogennym. Obecnie zaproponowana treść § 42 zasadniczo rezygnuje z celów, które w samej treści nie nawiązywały do sytuacji osób pokrzywdzonych i ich rodzin, pomocy postpenitencjarnej czy przeciwdziałania przestępczości, choć projektowanej treści nie można pozostawić bez zastrzeżeń.

W szczególności, zasadnie zaproponowano rezygnację z obecnej treści § 42 pkt 1 („organizowanie oraz przeprowadzanie akcji i przedsięwzięć informacyjnych”) w to miejsce przewidując inaczej zredagowany cel o treści: „promowanie i wspieranie inicjatyw i przedsięwzięć służących poprawie sytuacji osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz skutecznej readaptacji skazanych”. Dalej, w § 42 pkt 2 wprowadzono ogólny cel polegający na „podejmowaniu przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i informacyjnym, w tym dotyczącym przyczyn i uwarunkowań przestępczości oraz jej zapobiegania”. **Jest to zatem jedynie przykładowy przejaw**

wskazanej działalności, co rodzi zasadnicze pytanie, dlaczego nadal Projektodawca dozwala na wykorzystywanie środków Funduszu na cele niezwiązane ze wsparciem zadań należącym do Funduszu, pod pozorem działalności edukacyjnej i informacyjnej. To samo zastrzeżenie należy zgłosić pod adresem celu wymienionego w pkt 3 komentowanego przepisu: „pokrywaniu kosztów związanych z organizowaniem i prowadzeniem kształcenia, studiów podyplomowych, kursów dokształcających i szkoleń”. Nie ma uszczegółowienia dotyczącego treści szkoleń ani adresata inicjatyw, co może stwarzać możliwość szerokiego wydatkowania środków przez Dysponenta, podczas gdy usunięty z projektu pkt 6 przepisu przewidywał takie dookreślenie: „zleceniu organizacji szkoleń w zakresie praw, sytuacji oraz potrzeb osób pokrzywdzonych przestępstwem, zapobieganiu przestępczości oraz pomocy postpenitencjarnej”. Projekt wprawdzie rezygnuje z celu opisanego *de lege lata* w § 42 pkt 1 „organizowaniu lub zleceniu organizacji konferencji, seminariów”, niemniej wyżej wymieniony ogólnikowy cel o działalności szkoleniowej obarczony jest tą samą wadą nieprecyzyjności.

Projekt natomiast słusznie traktuje działalność badawczą i naukową znacznie szerzej niż jako ograniczającą się do konferencji i seminariów, proponując nowe brzmienie pkt 4 o treści „podejmowania, organizowania i zlecenia badań naukowych i prac rozwojowych oraz współpracy z innymi jednostkami w tym zakresie, dotyczących sytuacji oraz potrzeb osób pokrzywdzonych przestępstwem, świadków oraz osób skazanych, a także przyczyn i uwarunkowań przestępczości oraz jej zapobiegania”. Z aprobatą należy przyjąć usunięcie następujących celów (pkt 7, 8 i 9), tj: finansowania robót budowlanych, w tym również przygotowania do realizacji robót budowlanych, w szczególności kosztów opracowania dokumentacji projektowej, przygotowania gruntu pod budowę, ekspertyz, świadectw, operatów, prac geologicznych, niezbędnych do realizacji celów wynikających z ustawy; zakupie urządzeń i wyposażenia czy zakupie wartości niematerialnych i prawnych. W to miejsce, słusznie pojawiła się w nowym brzmieniu § 42 pkt 5-7 działalność polegająca na: promowaniu systemu pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem i świadkom oraz pomocy postpenitencjarnej, upowszechnianiu wiedzy na temat praw osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz alternatywnych metod rozwiązywania konfliktów, w szczególności mediacji w sprawach rodzinnych, nieletnich i karnych czy podejmowaniu działań wspierających rodziny zagrożone dysfunkcyjnością, w szczególności w zakresie profilaktyki i terapii uzależnień oraz współuzależnień i rozwiązywania konfliktów w rodzinie.

Wnioski

Projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniający rozporządzenie w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej - Funduszu Sprawiedliwości (B948), obok wielu zasługujących na akceptację rozwiązań, zawiera również propozycje, które budzą wskazane zastrzeżenia.

Mając na uwadze powyższe, stosownie do art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2024 r. poz. 1264 z późn. zm.) zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o dokonanie analizy wskazanych w niniejszym stanowisku problemów i rozważenie zainicjowania zmian legislacyjnych w projekcie w tym zakresie. Będę wdzięczny za poinformowanie Rzecznika Praw Obywatelskich o stanowisku zajęтым w przedstawionej materii.

Z wyrazami szacunku

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/